

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 16 grudnia 2021 r.

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach
opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych
oraz ustawy o orderach i odznaczeniach**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach.

Jednocześnie upoważnia panią senator Magdalenę Kochan do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach

Art. 1. W ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1255) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych przysługuje osobie:

- 1) która nie była pracownikiem, funkcjonariuszem lub żołnierzem organów bezpieczeństwa państwa określonych w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 1633), chyba że przedłoży dowody, że przed dniem 31 lipca 1990 r., bez wiedzy przełożonych, czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce i
- 2) co do której ze znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dokumentów, o których mowa w art. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów, nie wynika, że prowadziła z tymi organami współpracę określoną w art. 3a tej ustawy.”,

b) uchyla się ust. 2;

2) w art. 5:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych potwierdza się na wniosek działacza opozycji antykomunistycznej, osoby represjonowanej z powodów politycznych, wdowy

lub wdowca po działaczu opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych lub innego członka rodziny zmarłego działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, a także stowarzyszenia, fundacji, związku zawodowego, stowarzyszenia zawodowego lub twórczego lub organizacji pracodawców.”,

b) po ust. 2b dodaje się ust. 2c w brzmieniu:

„2c. Wniosek składany przez stowarzyszenie, fundację, związek zawodowy, stowarzyszenie zawodowe lub twórcze lub organizację pracodawców oprócz danych, o których mowa w ust. 2a, zawiera datę zgonu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, nazwę i siedzibę wnioskodawcy.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 138) w art. 15a:

1) w ust. 3 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) co do których ze znajdujących się w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu dokumentów, określonych w art. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 1633), wynika, że prowadziły współpracę z tymi organami określoną w art. 3a tej ustawy.”;

2) uchyla się ust. 3a.

Art. 3. Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu przeprowadza z urzędu ponowne badanie dokumentów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, oraz wydaje decyzję, o której mowa w art. 5 ust. 3 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 4. W przypadku osoby, w stosunku do której zgłoszono inicjatywę nadania jej Krzyża Wolności i Solidarności, zgodnie z art. 30 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 2, ale Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nie przedstawił Prezydentowi wniosku o nadanie tego odznaczenia, organ ten przeprowadza z urzędu ponowne badanie dokumentów, o których mowa w art. 15a ust. 3

pkt 2 ustawy zmienianej w art. 2 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, nie później niż w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

Projekt służy dokończeniu procesu przywracania sprawiedliwości i godności byłym działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych – w zakresie, w którym przywrócenie sprawiedliwości i godności jest możliwe poprzez stanowanie prawa – w związku z czterdziestą rocznicą wprowadzenia stanu wojennego w Polsce. Ta tragiczna rocznica to najwyższy czas na ostateczne rozliczenie się Polski z długiem wdzięczności wobec pokoleń, które odniosły historyczne zwycięstwo na miarę odzyskania niepodległości i obrony II Rzeczypospolitej w latach 1918–1920, płacąc jednak najpierw bardzo wysoką cenę, często w postaci długotrwałego obniżenia stanu zdrowia oraz szans życiowych, w tym edukacyjnych, zawodowych i ekonomicznych. Osoby należące do tych pokoleń coraz szybciej odchodzą, co dodatkowo przyspieszyła trwająca pandemia.

Projekt ma na celu wzmocnienie historycznego znaczenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Proponowane zmiany powodują, że potwierdzenie tego statusu obejmie wszystkich – spełniających warunki ustawowe – członków środowiska zasłużonego dla Polski, Europy i świata. Jednocześnie sprzyja wzrostowi zaangażowania organizacji i instytucji krajowych, regionalnych i lokalnych w upamiętnianie oraz promowanie dziedzictwa opozycji antykomunistycznej, w szczególności jako elementu tradycji i tożsamości regionalnej lub lokalnej.

W związku z powyższym projekt przewiduje zmianę ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych, która ma na celu doprecyzowanie negatywnych przesłanek stanowiących przeszkodę w uzyskaniu potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Przesłanki te będą się odnosiły bezpośrednio do postanowień ustawy lustracyjnej, czyli ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów w zakresie jednoznacznego:

- 1) wskazania organów bezpieczeństwa państwa;
- 2) określenia dokumentów organów bezpieczeństwa państwa oraz
- 3) zdefiniowania pojęcia współpracy z tymi organami.

Ponadto projekt przewiduje, że z wnioskiem o potwierdzenie osobie zmarłej statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych

będą mogły występować stowarzyszenia, fundacje, związki zawodowe, stowarzyszenia zawodowe i twórcze oraz organizacje pracodawców. Takie rozwiązanie zapewni, że nie będzie zapomniany i pominięty żaden zmarły działacz opozycji antykomunistycznej ani żadna zmarła osoba represjonowana z powodów politycznych. W aktualnym stanie prawnym wnioski o potwierdzenie statusu osobom zmarłym mogą składać tylko członkowie ich rodzin, co powoduje pominięcie osób, po których nie pozostała rodzina, lub których więzi z rodziną osłabły z różnych powodów.

Jednocześnie projekt wprowadza zmiany w ustawie z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach w zakresie doprecyzowania negatywnej przesłanki stanowiącej przeszkodę otrzymania Krzyża Wolności i Solidarności. Przesłanka ta będzie odnosiła się bezpośrednio do postanowień ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów.

Ponadto projekt nakłada na Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu obowiązek przeprowadzenia ponownego badania określonych dokumentów w celu sprawdzenia spełnienia warunków:

- 1) uzyskania statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej;
- 2) nadania Krzyża Wolności i Solidarności.

Przewiduje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie z zachowaniem standardowej *vacatio legis*, czyli po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Oczekiwane skutki społeczne, gospodarcze i finansowe zostały przedstawione w Ocenie Skutków Regulacji.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

<p>Tytuł projektu: <i>ustawa o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach</i></p> <p>Przedstawiciel wnioskodawcy: senator Magdalena Kochan</p> <p>Osoby odpowiedzialne za projekt w Biurze Legislacyjnym: Danuta Drypa, główny legislator, tel. 22 694 9192 w zakresie OSR: Marian Fałek, główny ekspert, tel. 22 694 90 82</p>	<p>Data sporządzenia: 16 grudnia 2021 r.</p> <p>Źródło: inicjatywa komisji</p> <p>Nr druku: 595</p>
--	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych obejmuje rozwiązania, które zakładają m.in. możliwość potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych oraz udzielenia tym osobom pomocy o charakterze materialnym (przyznanie im świadczenia pieniężnego, pomocy pieniężnej i świadczenia wyrównawczego). Jak wynika z preambuły do ustawy, została ona uchwalona na skutek uznania szczególnych zasług dla Polski tych jej obywateli, którzy „w latach 1956–1989 z narażeniem własnego życia, wolności, majątku lub praw pracowniczych angażowali się w działalność antykomunistyczną zmierzającą do odzyskania suwerenności i niepodległości Ojczyzny lub byli z tych powodów represjonowani”. Wprowadzenie do systemu prawnego tego aktu normatywnego było więc podyktowane przede wszystkim chęcią upamiętnienia i uhonorowania bohaterów walki o suwerenne Państwo Polskie, jak również – wobec uznania długu wdzięczności w stosunku do tych osób – udzielenia im wsparcia natury finansowej, jako że wiele z nich za swoją postawę zapłaciło długotrwałym pogorszeniem stanu zdrowia oraz szans życiowych, w tym edukacyjnych, zawodowych i ekonomicznych.

Jednym z problemów, który dostrzeżono na gruncie przepisów powołanej ustawy, jest swego rodzaju „pominięcie” tych działaczy oraz represjonowanych, którzy nie żyją i których nie pozostawili rodziny lub których więzi z rodziną jeszcze za ich życia osłabły na tyle, że brak jest podmiotu uprawnionego lub zainteresowanego złożeniem wniosku o potwierdzenie statusu działacza antykomunistycznego lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Zgodnie bowiem z obowiązującym stanem prawnym wyżej wskazany wniosek w przypadku osoby zmarłej może zostać złożony wyłącznie przez wdowę albo wdowca bądź też innego członka rodziny. Z kolei organ, w którego kompetencji leży potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, tj. Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, nie może działać z urzędu.

Innym mankamentem obowiązujących przepisów jest zbyt szerokie ujęcie przesłanki negatywnej związanej z dokumentami znajdującymi się w archiwum Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, stanowiącej przeszkodę w uzyskaniu potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Zbyt daleko posunięty rygorizm regulacji zawartej w art. 4 ust. 1 pkt 2 *ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych* abstrahuje od stopnia skomplikowania stanów faktycznych, w których powstawały dokumenty określone w tym przepisie. To samo dotyczy analogicznej przesłanki negatywnej przewidzianej w art. 15a ust. 3 pkt 2 i ust. 3a *ustawy z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach*. W konsekwencji osoby, które powinny być objęte działaniem wymienionych ustaw, nie mogą korzystać z praw, które zostały ustanowione mocą ich przepisów.

Niezależnie od tego za zasadne uznać należy doprecyzowanie kategorii „organy bezpieczeństwa państwa”, która ma istotne znaczenie dla potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w świetle przesłanki przewidzianej w art. 4 ust. 1 pkt 1 w *ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych*.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt.

Rekomenduje się projekt *ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz ustawy o orderach i odznaczeniach*. W projekcie tym proponuje się:

- uściślenie i modyfikację przesłanek umożliwiających uzyskanie potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych; przesłanki te będą odnosiły się bezpośrednio do postanowień ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów w zakresie jednoznaczności:
 - wskazania organów bezpieczeństwa państwa,
 - określenia dokumentów organów bezpieczeństwa państwa oraz

- zdefiniowania pojęcia współpracy z tymi organami;
- przyznanie stowarzyszeniom, fundacjom, związkom zawodowym, stowarzyszeniom zawodowym lub twórczym oraz organizacjom pracodawców możliwości wystąpienia z wnioskiem o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, w przypadku gdy osoba, której to dotyczy nie żyje;
- doprecyzowanie przepisu ustawy z dnia 16 października 1992 r. o orderach i odznaczeniach w zakresie jednej z przesłanek negatywnych wpływających na prawo do otrzymania Krzyża Wolności i Solidarności poprzez odesłanie do postanowień ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów;
- zobowiązania Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu do ponownego zbadania określonych dokumentów w celu umożliwienia:
 - potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej,
 - nadania Krzyża Wolności i Solidarności.

Oczekiwanym efektem regulacji będzie należyte uhonorowanie tych działaczy opozycji antykomunistycznej oraz osób represjonowanych z powodów politycznych, którzy jak dotąd nie doczekali się formalnego potwierdzenia ich wkładu w odzyskanie przez Polskę suwerenności oraz budowanie ustroju demokratycznego. Przede wszystkim z uwagi na to, że wnioski o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w stosunku do osób zmarłych będą mogły być składane przez znacznie szerszy krąg podmiotów, można zakładać, że żaden zmarły działacz opozycji antykomunistycznej czy też osoba represjonowana z powodów politycznych nie zostaną zapomniani.

Jednocześnie projektowane regulacje będą sprzyjać wzrostowi zaangażowania różnych organizacji i instytucji o zasięgu krajowym, regionalnym lub lokalnym w upamiętnianie oraz promowanie dziedzictwa opozycji antykomunistycznej, w szczególności jako elementu tradycji i tożsamości narodowej.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Ze względu na specyfikę problemu analiza rozwiązań wprowadzonych w innych państwach jest niecelowa.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt.

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
działacze opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowane z powodów politycznych			możliwość wystąpienia z wnioskiem o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w oparciu o zmodyfikowane przesłanki, a w dalszej kolejności – prawo do świadczeń przewidzianych w ustawie o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych
<ul style="list-style-type: none"> • stowarzyszenia • fundacje • związki zawodowe • stowarzyszenia zawodowe lub twórcze • organizacje pracodawców 			prawo składania wniosków o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w stosunku do osoby zmarłej; wniosek taki – oprócz danych identyfikujących zmarłego – będzie musiał zawierać datę zgonu działacza (osoby represjonowanej), nazwę i siedzibę wnioskodawcy
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu			<p>wydawanie decyzji w sprawie spełnienia warunków umożliwiających potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych oraz występowanie z wnioskiem o nadanie Krzyża Wolności i Solidarności z uwzględnieniem zmodyfikowanych przesłanek;</p> <p>ponowne badanie określonych dokumentów w celu sprawdzenia spełnienia warunków umożliwiających potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych lub w celu ustalenia możliwości nadania Krzyża Wolności i Solidarności</p>

Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych		wydawanie decyzji w sprawie potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych na wniosek złożony przez stowarzyszenie, fundację, związek zawodowy, stowarzyszenie zawodowe lub twórcze oraz organizację pracodawców
--	--	--

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji.

Z uwagi na wniesienie projektu ustawy w trybie tzw. szybkiej ścieżki legislacyjnej, zgodnie z art. 69 ust 3 *Regulaminu Senatu*, konsultacji nie przeprowadza się.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych.

(ceny stałe z 2021 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wydatki ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Saldo ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródła finansowania:

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń

Projektowana regulacja będzie miała wpływ na sektor finansów publicznych, gdyż spowoduje marginalny wzrost wydatków finansowanych z budżetu państwa.

Projektowana regulacja umożliwi potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w stosunku do kolejnych osób.

Sporządzając OSR *ex ante* nie można przyjąć wiarygodnego (udokumentowanego) wskaźnika, za pomocą którego udało by się określić liczbę osób, które będą skłonne ubiegać się o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w oparciu o nowe przesłanki. Dlatego też ocena wpływu projektowanej regulacji nie może przybrać postaci ilościowej.

Niezależnie od tego należy wskazać, że Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w 2019 r. wypłacił na rzecz osób uprawnionych kwotę 61,5 mln zł, zaś w 2020 r. – kwotę 73,3 mln zł z tytułu świadczenia pieniężnego i pomocy pieniężnej.

Tabela nr 1: Wysokość świadczeń wypłaconych przez Urząd dla osób uprawnionych.

	jedn.	2019	2020
kwota świadczeń	[mln zł/rok]	61,5	73,3
liczba osób żyjących mających potwierdzony status	[osób]	12 148	13 136
przeciętna kwota świadczeń na osobę w roku	[zł/osobę/na rok]	5 063	5 580

Źródło: Dane Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, obliczenia własne.

Wydaje się, że liczba składanych wniosków o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w oparciu o zmodyfikowane przesłanki rozłoży się w czasie i nie będzie duża w skali roku. Ponadto uwzględniając wysokość wydatków ponoszonych przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych na wypłatę świadczeń na rzecz osób uprawnionych (w 2020 r. przeciętna kwota wynosiła ok. 5,6 tys. zł), można wnioskować, że skutki finansowe dla budżetu państwa związane z tym, że kolejnym osobom umożliwi się uzyskanie potwierdzenia statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej, będą w istocie marginalne.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2021 r.)	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
	duże przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	0	0	0	0	0	0

W ujęciu niepieniężnym	<p>Po wejściu w życie projektowanych przepisów zwiększy się liczba osób, którym przysługuje status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej powodów politycznych, ponieważ wnioski o potwierdzenie takiego statusu w stosunku do zmarłych działaczy lub osób represjonowanych przedłożą podmioty, które uzyskają uprawnienie w tym zakresie. Tym samym proponowane regulacje będą miały <u>pozytywny wpływ w sferze związanej z upamiętnieniem i kultywowaniem zbiorowej pamięci o osobach, które przyczyniły się do odzyskania suwerenności przez Polskę oraz budowania ustroju demokratycznego lub poniosły z tego tytułu określone ofiary.</u></p> <p>Szacuje się, że w pierwszych latach obowiązywania ustawy taki status może zostać potwierdzony w przypadku nie więcej niż 286 osób zmarłych.</p> <p>Skutek ten został policzony przy założeniu, że potencjalny zbiór osób, które mogłyby uzyskać potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej jest większy od zbioru osób, które uzyskały potwierdzenie statusu aż o 100%. Przyjęcie takiego założenia jest uzasadnione ze względu na to, że na koniec 2020 r. liczba osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wynosiła 14 279 osób, a Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN)¹ szacuje liczbę osób represjonowanych w okresie stanu wojennego na ok. 30 tysięcy, tzn. o 100% większą od liczby osób aktualnie mających potwierdzony ww. status.</p> <p>Szczegółowy opis przeprowadzonych wyliczeń został zamieszczony w załączniku.</p> <p><u>Analiza wrażliwości.</u> Według informacji przekazanej przez IPN, dostępne dane dotyczą głównie osób represjonowanych w okresie stanu wojennego, a ich liczba – jak wskazano – kształtuje się na poziomie ok. 30 tysięcy. Niemniej przypuszczalna liczba osób, które prowadziły działalność niepodległościową w latach 1956–1990 lub doznały z tego tytułu represji i w konsekwencji mogą mieć do nich zastosowanie przepisy <i>ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych</i> zawiera się w przedziale 80–100 tys. Zważywszy zatem na informacje IPN dotyczące osób które prowadziły działalność niepodległościową w latach 1956–1990 lub doznały z tego tytułu represji, nie można wykluczyć tego, że liczba wniosków może być znacznie większa.</p>
------------------------	---

Dodatkowe informacje	<p>Projektowana ustawa <u>nie będzie miała wpływu</u> na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.</p> <p>Proponowane regulacje będą miały <u>pozytywny wpływ na działaczy opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowane z powodów politycznych.</u> Umożliwią potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej w przypadku kolejnych osób zasłużonych. W konsekwencji uprawnieni zostaną objęci świadczeniami przysługującymi im na podstawie <i>ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych</i>, a ponadto będą mogli zostać uhonorowani Krzyżem Wolności i Solidarności, co z kolei będzie miało wymiar niematerialny.</p>
----------------------	---

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

Brak skutków.

¹Źródło: pismo Prezesa IPN z dnia 15.12.2021 r., znak: BIK-071-18(7)/21.

9. Wpływ na rynek pracy.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary.

środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 inne:

demografia
 mienie państwowe

informatyzacja
 zdrowie

Brak wpływu.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Projektowana ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Projektowana regulacja powinna podlegać ewaluacji po upływie 3 lat od wejścia w życie w celu oceny jej wpływu na liczbę osób o statusie działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej powodów politycznych.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.).

Szacunek liczby osób zmarłych prowadzących gospodarstwa domowe 1-osobowe, w stosunku do których może zostać potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych

**Szacunek liczby osób zmarłych prowadzących gospodarstwa domowe 1-osobowe,
w stosunku do których może zostać potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej
lub osoby represjonowanej z powodów politycznych**

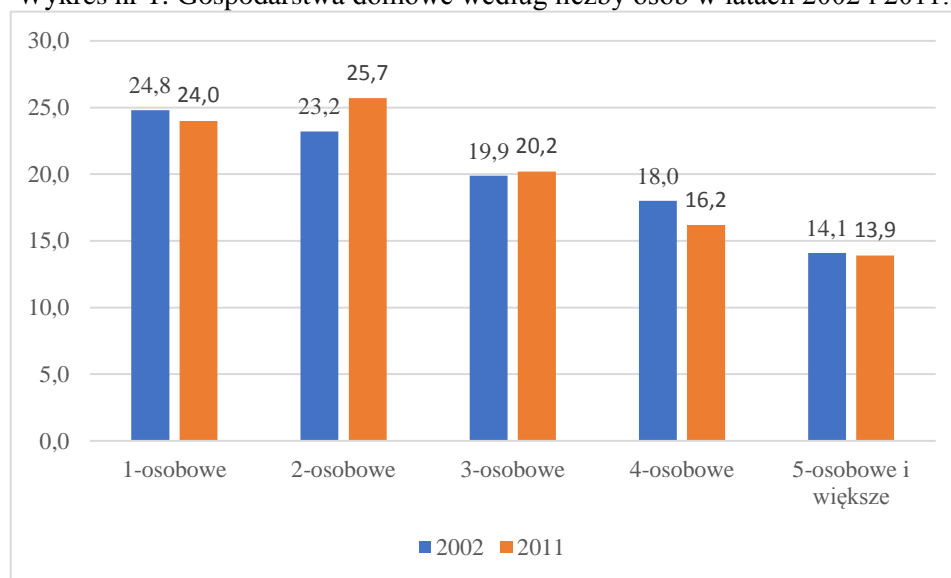
Po wejściu w życie projektowanych przepisów zwiększy się liczba osób, w stosunku do których potwierdzono status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, ponieważ wnioski o potwierdzenie takiego statusu w stosunku do zmarłych działaczy lub osób represjonowanych przedłożą podmioty, które uzyskają uprawnienie w tym zakresie.

Szacuje się, że w **pierwszych latach obowiązywania ustawy** taki status może zostać potwierdzony **w przypadku nie więcej niż 286 osób zmarłych**. Skutek ten został policzony przy założeniu, że potencjalny zbiór osób, które mogłyby uzyskać potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej jest większy od zbioru osób, które uzyskały potwierdzenie statusu aż o 100%. Przyjęcie takiego założenia jest uzasadnione ze względu na to, że na koniec 2020 r. liczba osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wynosiła 14 279 osób, a IPN szacuje liczbę osób represjonowanych w okresie stanu wojennego na ok. 30 tysięcy, tzn. o 100% większą od liczby osób aktualnie mających potwierdzony ww. status.

Założenia:

1. liczba osób, którym przysługuje status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych – na koniec 2020 r. liczba osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wynosiła 14 279;
2. udział gospodarstw 1-osobowych w liczbie gospodarstw domowych ogółem – ok. 25%;

Wykres nr 1: Gospodarstwa domowe według liczby osób w latach 2002 i 2011.

Źródło: Małgorzata Pawlus, „Rodziny w Polsce – charakterystyka demograficzna”, BAS Nr 1(45) 2016, s. 7–30

Przyjmuje się, że struktura gospodarstw domowych (rodzin) ogółem i gospodarstw domowych (rodzin) działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych jest podobna. W związku z tym można założyć, że wśród tych ostatnich ok. 25% to gospodarstwa domowe 1-osobowe, co oznacza, że wśród osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych ok. 3 570 osób prowadzi gospodarstwa domowe 1-osobowe.

Tabela nr 2: Szacunek liczby osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych według liczby osób w gospodarstwie domowym.

	struktura	liczba osób
liczba osób mających potwierdzony status	100%	14 279
gospodarstwa 1-osobowe	25%	3 570
gospodarstwa liczące co najmniej 2-osoby	75%	10 709

Zródło: Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, obliczenia własne.

3. relacja liczby osób żyjących mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych do liczby osób ogółem, w stosunku do których potwierdzono ten status – w 2020 r. liczba ta kształtowała się na poziomie 92%;

Tabela nr 3: Liczba osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, w tym liczba osób żyjących, w latach 2015–2020.

	jedn.	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba osób mających potwierdzony status ogółem		490	2 019	5 637	10 831	12 903	14 279
liczba osób żyjących mających potwierdzony status	[osób]	485	1 948	5 445	10 357	12 148	13 136
relacja liczby osób żyjących mających potwierdzony status do liczby osób mających potwierdzony status ogółem	[%]	99%	96%	97%	96%	94%	92%

Zródło: Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, obliczenia własne.

4. udział osób zmarłych w relacji do osób żyjących w zbiorze gospodarstw domowych 1-osobowych działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych prawdopodobnie kształtuje się na poziomie ok. 8% (identycznie jak udział osób zmarłych mających potwierdzony ww. status w relacji do liczby osób żyjących, którym ten status przysługuje);
5. potencjalna liczba osób, które mogłyby mieć potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z przyczyn politycznych;

Obliczenia. Z uwagi na dużą niepewność odnośnie do parametrów determinujących wynik, w tym również parametru wyrażającego skłonność uprawnionych podmiotów do występowania z wnioskami o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych, ocena skutków może być sporządzoną tylko metodą symulacji.

Tabela nr 4: Szacunek liczby wniosków przedłożonych przez uprawnione dodatkowo podmioty o potwierdzenie statusu dla osób nieżyjących z gospodarstw domowych 1-osobowych w pierwszym roku obowiązywania ustawy.

szacowana liczba osób mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w gospodarstwach domowych 1-osobowych	[osób]	3 570		
założenia odnośnie do procentu, o jaki liczba działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych prowadzących gospodarstwa domowe 1-osobowe może być większa od liczby osób mających potwierdzony ww. status	[%]	założenia		
		10%	30%	100%
hipotetyczna liczba działaczy opozycji antykomunistycznej lub osób represjonowanych z powodów politycznych prowadzących gospodarstwa domowe 1-osobowe, którzy nie wystąpili z wnioskiem o potwierdzenie statusu	[osób]	357	1 071	3 570
obliczenia skutków regulacji				
relacja liczby osób zmarłych mających potwierdzony status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych do liczby osób ogółem, którym przysługuje ten status	[%]	8%		
szacunek liczby osób zmarłych, w stosunku do których uprawnione podmioty wystąpią z wnioskami o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych w pierwszych latach obowiązywania ustawy	[osób]	29	86	286

Zródło: obliczenia własne.

Uwzględniając opisane założenia, szacuje się, że liczba osób zmarłych, które prowadziły z gospodarstwa domowe 1-osobowe i w stosunku do których – w wyniku wystąpienia przez uprawnione podmioty z wnioskami o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych – mógłby zostać potwierdzony taki status w pierwszych latach obowiązywania ustawy, wyniosłaby **ok. 286**.

Analiza wrażliwości. IPN szacuje, że przypuszczalna liczba osób, które prowadziły działalność niepodległościową w latach 1956–1990 lub doznały z tego tytułu represji i w konsekwencji mogą mieć do nich zastosowanie przepisy *ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych* zawiera się w przedziale 80–100 tys. Zważywszy zatem na informacje IPN dotyczące osób które prowadziły działalność niepodległościową w latach 1956–1990 lub doznały z tego tytułu represji, nie można wykluczyć tego, że **liczba wniosków może być znacznie większa**.